

Temeljem članka 15. stavak 2. Zakona o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 34/02) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Ureda za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, na 119. sjednici održanoj 22. travnja 2010. godine, donijelo je

PRAVILNIK

ZA KONTROLU SALMONELA I DRUGIH ODREĐENIH UZROČNIKA ZOONOZA KOJI SE PRENOSE HRANOM

POGLAVLJE I. - OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(Predmet i područje primjene)

- (1) Pravilnikom za kontrolu salmonela i drugih određenih uzročnika zoonoza koji se prenose hranom (u daljnjem tekstu: Pravilnik) propisuje se način provedbe prikladnih i efikasnih mjera radi otkrivanja i kontrole salmonela i drugih uzročnika zoonoza u svim relevantnim fazama proizvodnje, prerade i distribucije, a posebice na razini primarne proizvodnje, uključujući hranu za životinje, kako bi se smanjila njihova raširenost i rizik koji predstavljaju za javno zdravlje.
- (2) Ovim Pravilnikom se propisuje:
  - a) usvajanje ciljeva za smanjenje raširenosti određenih zoonoza u populacijama životinja:
    - 1) na razini primarne proizvodnje i;
    - 2) ukoliko je potrebno, za zoonoze i uzročnike zoonoza u drugim fazama prehrambenog lanca, uključujući hranu i hranu za životinje;
  - b) odobravanje posebnih programa kontrole koje određuje Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ured), uz suglasnost mjerodavnih tijela entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i subjekti u poslovanju s hranom i hranom za životinje;
  - c) posebna pravila za određene načine kontrole koje se primjenjuju radi smanjivanja proširenosti zoonoza i uzročnika zoonoza;
  - d) pravila koja se odnose na promet unutar zemlje te uvoz određenih životinja i njihovih proizvoda iz drugih zemalja.
- (3) Pravilnik se ne primjenjuje na primarnu proizvodnju:
  - a) za vlastitu potrošnju u kućanstvu ili;
  - b) u slučaju izravnog opskrbljivanja malim količinama primarnih proizvoda krajnjih potrošača ili lokalnih maloprodajnih mjesta koja izravno opskrbljuju krajnje potrošače.
- (4) Izravno opskrbljivanje iz točke b) stavka (3) ovog članka uređeno je posebnim propisom.
- (5) Primjena ovoga Pravilnika ne dovodi u pitanje odredbe posebnih propisa o zdravlju i prehrani životinja, higijeni hrane, prenosivim bolestima kod ljudi, zdravlju i zaštiti na radu, genskoj tehnologiji i transmisivnim spongiformnim encefalopatijama.

Članak 2.

(Pojmovi)

Za potrebe ovoga Pravilnika pojedini termini imaju slijedeće značenje:

- a) "stado" označava životinju ili skupinu životinja koje se uzgajaju na gospodarstvu kao epidemiološka jedinica;
- b) "jato" označava svu perad istog zdravstvenog statusa koja se uzgaja u istom objektu ili u istom ograđenom prostoru i predstavlja jednu epidemiološku jedinicu, a u slučaju peradi u zatvorenim objektima uključuju se sve ptice u istom zračnom prostoru;
- c) "mjerodavna tijela" su Ured, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske, Odjel za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine;
- d) "mjerodavna inspekcijska tijela" su Federalna uprava za inspekcijske poslove Federacije Bosne i Hercegovine, Republička uprava za inspekcijske poslove Republike Srpske i Inspektorat Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine;
- e) "mjerodavni veterinarski inspektor" je inspektor zadužen za određeno administrativno područje.

Članak 3.
(Odgovornosti)

Za provedbu ovoga Pravilnika mjerodavna tijela navedena u članku 2. točka d), odgovorna su za:

- a) izradu programa iz članka 5. stavak (1) ovoga Pravilnika, te predlaganje njihovih izmjena i dopuna koje se pokazuju nužnima, posebice temeljem dobivenih podataka i rezultata;
- b) prikupljanje podataka koji su potrebni za ocjenu uporabljenih sredstava i rezultata dobivenih tijekom provedbe programa kontrole navedenih u članku 5. ovoga Pravilnika, te izradu godišnjeg izvješća sukladno posebnim propisima kojima je regulirana ova oblast;
- c) provođenje redovitih kontrola i nadzora nad subjektima u poslovanju s hranom i, ako je potrebno, subjektima u poslovanju s hranom za životinje.

POGLAVLJE II. - CILJEVI I PROGRAMI KONTROLE

Članak 4.
(Ciljevi za smanjenje proširenosti zoonoza i uzročnika zoonoza)

(1) Ciljevi za smanjenje proširenosti zoonoza i uzročnika zoonoza, navedenih u Dodatku I. stupcu 1. ovoga Pravilnika i u populacijama životinja koje su navedene u Dodatku I. stupcu 2. ovoga Pravilnika, utvrđuju se uzimajući u obzir:

- a) iskustvo stečeno u primjeni postojećih mjera i;
- b) informacije koje su prikupljene provedbom posebnih propisa kojima je regulirana ova oblast;

(2) Ciljevi navedeni u stavku (1) ovoga članka obuhvataju najmanje slijedeće:

- a) brojčani prikaz:
  - 1) maksimalnog postotka epidemioloških jedinica koje ostaju pozitivne i/ili;
  - 2) minimalnog postotka smanjivanja broja epidemioloških jedinica koje ostaju pozitivne;
- b) maksimalni rok za postizanje cilja;
- c) definiciju epidemiološke jedinice iz točke a) ovog stavka;

- d) definiciju programa testiranja koji su potrebni za provjeru ostvarenosti cilja i;
- e) definiciju, ako je potrebno, serotipova od značaja za javno zdravlje ili ostalih podvrsta zoonoza ili uzročnika zoonoza navedenih u Dodatku I. stupcu 1. ovoga Pravilnika, uzimajući u obzir opće kriterije određene u stavku (4) točka c) ovoga članka, te sve posebne kriterije određene u Dodatku III. ovoga Pravilnika.
- (3) Iznimno od točke e) stavka (2) ovog članka, u prijelaznom razdoblju se, na perad primjenjuju slijedeće odredbe:
- a) cilj utvrđen za rasplodna jata vrste *Gallus gallus* za ovo prijelazno razdoblje obuhvata pet najčešćih serotipova salmonela kod salmoneloza kod ljudi koji se određuju temeljem podataka prikupljenih kroz sustave praćenja. Ciljevi utvrđeni za kokoške nesilice, perad u tovu i purane za ovo prijelazno razdoblje obuhvataju bakterije *Salmonella Enteritidis* i *Salmonella typhimurium*. Ovi se ciljevi mogu po potrebi proširiti i na ostale serotipove;
- b) prijelazno razdoblje se primjenjuje na svaki cilj za smanjenje proširenosti salmonela kod peradi. U svakom slučaju, ovo razdoblje traje tri godine počevši od nadnevka navedenog u stupcu 5. Dodatka I. ovoga Pravilnika.
- (4) Odredbe iz Dodatka I. ovoga Pravilnika mogu se izmijeniti i dopuniti pod slijedećim uvjetima:
- a) u svrhe navedene u točki b) ovog stavka, nakon što se posebice razmotre kriteriji iz točke c) ovog stavka;
- b) izmjene i dopune Dodatka I. ovoga Pravilnika mogu izmijeniti opseg zahtjeva u odnosu na uspostavu ciljeva, dopunom, ograničenjem ili promjenom:
- 1) zoonoza ili uzročnika zoonoza;
  - 2) faza u prehrambenom lancu i/ili;
  - 3) navedenih populacija životinja;
- c) kriteriji koji se trebaju uzeti u obzir prije izmjena i dopuna Dodatka I. ovoga Pravilnika uključuju obzirom na navedenu zoonozu ili uzročnika zoonoza slijedeće:
- 1) njihovu učestalost kod životinja, ljudi, u hrani i hrani za životinje;
  - 2) značaj njihovih učinaka na ljude;
  - 3) ekonomske posljedice na zdravstvenu zaštitu životinja i ljudi te na poslovanje s hranom i hranom za životinje;
  - 4) epidemiološke trendove kod životinja i ljudi, u hrani i hrani za životinje;
  - 5) znanstveno mišljenje;
  - 6) tehnološki napredak, koji se posebice odnosi na praktičnost mogućih mjera kontrole i;
  - 7) zahtjeve i trendove u odnosu na sustave uzgoja i proizvodne metode.
- (5) Mjere poduzete radi smanjenja raširenosti zoonoza i uzročnika zoonoza iz Dodatka I. ovoga Pravilnika provode se sukladno odredbama ovoga Pravilnika i posebnim propisima koji uređuju područje kontrole salmonela i drugih određenih uzročnika zoonoza koje se prenose hranom.

Članak 5.
(Programi kontrole)

(1) Ured, uz suglasnost mjerodavnih tijela entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, uspostavlja programe kontrole za svaku zoonozu i svakog uzročnika zoonoze iz Dodatka I. ovoga Pravilnika. Programi kontrole uzimaju u obzir zemljopisnu rasprostranjenost zoonoza u zemlji i financijski učinak koje uspostava efikasnog nadzora predstavlja za primarne proizvođače i subjekte u poslovanju s hranom i hranom za životinje.

(2) Programi kontrole moraju se kontinuirano provoditi i moraju obuhvatati razdoblje od najmanje tri uzastopne godine.

(3) Programi kontrole:

a) određuju otkrivanje zoonoza i uzročnika zoonoza sukladno odredbama i minimalnim pravilima o uzimanju uzoraka kako je određeno u Dodatku II. ovoga Pravilnika;

b) definiraju odgovornost mjerodavnih tijela i subjekata u poslovanju s hranom i hranom za životinje;

c) određuju mjere koje se poduzimaju nakon otkrivanja zoonoza i uzročnika zoonoza sukladno posebnim propisima, posebice radi zaštite javnog zdravlja, uključujući provedbu posebnih mjera iz Dodatka II. ovoga Pravilnika;

d) omogućavaju ocjenu rezultata i preispitivanje samih programa, posebice rezultata dobivenih otkrivanjem zoonoza i uzročnika zoonoza u svrhu izmjena i dopuna istih.

(4) Programi kontrole obuhvataju najmanje slijedeće faze u prehrambenom lancu:

a) proizvodnju hrane za životinje;

b) uzgoj i proizvodnju životinja;

c) preradu i pripremu hrane životinjskog podrijetla.

(5) Programi kontrole sadrže, ako je potrebno, odredbe o metodama laboratorijskih testiranja i kriterijima za ocjenjivanje rezultata laboratorijskih testiranja, za testiranje životinja i rasplodnih jaja koja se stavljaju u promet, kao dio službenog nadzora koji je određen u Dodatku II. odjeljak A. ovoga Pravilnika.

(6) Zahtjevi i minimalna pravila o uzimanju uzoraka iz Dodatka II. ovoga Pravilnika mogu se izmijeniti, prilagoditi ili dopuniti nakon što se posebice razmotre kriteriji iz članka 4. stavak (4) točka c) ovoga Pravilnika.

Članak 6.

(Programi kontrole subjekata u poslovanju s hranom i hranom za životinje)

(1) Subjekti u poslovanju s hranom i hranom za životinje ili društva koja zastupaju navedene subjekte mogu uspostaviti programe kontrole koji u najvećoj mogućoj mjeri obuhvataju sve faze proizvodnje, prerade i distribucije.

(2) Ukoliko žele svoje programe kontrole uključiti u službeni program kontrole kako je određeno u članku 5. ovoga Pravilnika, subjekti u poslovanju s hranom i hranom za životinje ili njihovi zastupnici moraju dostaviti, radi odobrenja, svoje programe kontrole, te sve njihove izmjene i dopune mjerodavnom tijelu entiteta.

(3) Mjerodavno tijelo entiteta može odobriti dostavljene programe kontrole iz stavka (2) ovog članka ako utvrdi da su ispunjeni zahtjevi iz Dodatka II. ovoga Pravilnika i ciljevi službenog programa kontrole.

(4) Mjerodavno tijelo entiteta vodi evidenciju odobrenih programa kontrole iz stavka (3) ovog članka i o tome obavještava Ured.

(5) Subjekti u poslovanju s hranom i hranom za životinje ili njihovi zastupnici redovito izvještavaju mjerodavna tijela entiteta o rezultatima svojih programa kontrole, a ona Ured.

POGLAVLJE III. - NAČINI KONTROLE

Članak 7. (Posebni načini kontrole)

- (1) Ured, uz suglasnost mjerodavnih tijela entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, može:
  - a) odrediti primjenu posebnih načina kontrole radi smanjenja proširenosti zoonoza ili uzročnika zoonoza u fazi primarnog uzgoja i proizvodnje životinja i ostalim fazama u prehrambenom lancu;
  - b) odrediti uvjete za provođenje odredbi iz točke a) ovog stavka;
  - c) odrediti pravila u svezi s potrebitom dokumentacijom, postupcima i minimalnim zahtjevima za načine iz točke a) ovog stavka i;
  - d) odrediti da posebni načini kontrole iz točke a) ovog stavka ne čine sastavni dio službenog programa kontrole.
- (2) Odredbe iz stavka (1) toč. a), b) i c) ovog članka ne primjenjuju se na načine kontrole u kojima se upotrebljavaju stvari ili tehnike koje su određene posebnim propisima o prehrani životinja, dodataka u hrani ili veterinarsko-medicinskim proizvodima.

Članak 8. (Uporaba specifičnih mjera kontrole)

- (1) Pod specifičnim kontrolnim mjerama smatraju se uporaba antimikrobnih sredstava i vakcinacija.
- (2) Uporabu antimikrobnih sredstava odobrava mjerodavno tijelo entiteta i Brčko Distrikta BiH, sukladno uvjetima opisanima u Dodatku IV. ovoga Pravilnika. Uporaba navedenih sredstava je pod nadzorom mjerodavnog veterinarskog inspektora, a o uporabi antimikrobnih sredstava veterinarski inspektor izvještava mjerodavna tijela entiteta i Brčko Distrikta BiH.
- (3) Uporaba antimikrobnih sredstava mora biti bazirana na rezultatima bakteriološkog ispitivanja i testa osjetljivosti.
- (4) Vakcinaciju protiv salmoneloze odobrava mjerodavno tijelo entiteta i Brčko Distrikta BiH, vakcinama registriranim i odobrenim od strane mjerodavnih tijela entiteta, pod uvjetima propisanim u Dodatku IV. ovoga Pravilnika.

POGLAVLJE IV. - STAVLJANJE U PROMET

Članak 9. (Promet)

Sukladno rokovima propisanim u stupcu 5. Dodatka I. ovoga Pravilnika, jata i stada podrijetlom od vrsta navedenih u stupcu 2. istog Dodatka, moraju se testirati na zoonoze i uzročnike zoonoza iz stupca 1., prije stavljanja u promet živih životinja ili rasplodnih jaja iz objekata iz kojih potječu. Nadnevak i rezultat testiranja upisuju se u propisane veterinarsko- zdravstvene svjedodžbe o zdravlju i podrijetlu životinja.

Članak 10. (Uvoz iz drugih zemalja)

- (1) Uzimajući u obzir rokove propisane u stupcu 5. Dodatka I. ovoga Pravilnika, za uvoz i unošenje na područje Bosne i Hercegovine životinja ili rasplodnih jaja na koje se odnosi ovaj Pravilnik, država podrijetla mora Uredu dostaviti program kontrole iz članka 5. ovoga Pravilnika, a koji Ured mora prihvatiti. Program navodi detaljne garancije koje dotična država podrijetla daje glede inspekcija i nadzora zoonoza i uzročnika zoonoza. Ove garancije moraju biti barem jednakovrijedne garancijama koje su predviđene ovim Pravilnikom.

(2) Pri prihvatanju programa iz stavka (1) ovog članka Ured može prihvatiti i alternativne garancije u odnosu na garancije predviđene u ovom Pravilniku, pod uvjetom da nisu povoljnije od onih koje se primjenjuju na području Bosne i Hercegovine.

(3) Mišljenja na dostavljene programe Ured mora dostaviti zainteresiranoj državi u roku od dva mjeseca od dana primitka programa, te o istima obavijestiti mjerodavna tijela entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

(4) Testiranja na jatima i stadima podrijetlom od vrsta navedenih u Dodatku I. stupcu 2. ovoga Pravilnika obavljaju se prije nego što se žive životinje ili rasplodna jaja otpreme iz objekata iz kojih potječu. Jata i stada moraju se testirati na zoonoze i uzročnike zoonoza nevedene u Dodatku I. stupcu 1. ovoga Pravilnika ili, ako je potrebno ostvariti cilj istovjetnih garancija iz stavka (1) ovog članka. Taj popis zoonoza i uzročnika zoonoza može biti proširen. Nadnevak i rezultat testiranja moraju biti upisani u odgovarajuće međunarodne veterinarske certifikate koji su određeni posebnim propisima.

POGLAVLJE V. - LABORATORIJI

Članak 11. (Referentni laboratoriji)

(1) Referentni laboratoriji za analiziranje i testiranje zoonoza i uzročnika zoonoza iz Dodatka I. stupca 1. ovoga Pravilnika su laboratoriji ovlaštene od strane mjerodavnih tijela entiteta i Brčko Distrikta BiH, te koje su proglašene referentnim od strane Ureda.

(2) Referentni laboratoriji iz stavka (1) ovog članka prilikom testiranja životinja iz stupca 2. Dodatka I. ovoga Pravilnika moraju primjenjivati sustave kvalitete koji ispunjavaju zahtjeve Odluke o uvjetima koje moraju ispunjavati ovlaštene veterinarski dijagnostički laboratoriji u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 25/04, 16/05 i 43/09).

Članak 12. (Odobranje laboratorija, zahtjevi u svezi s kvalitetom i odobrene metode testiranja)

(1) U svrhu analize uzoraka radi testiranja na prisustvo zoonoza i uzročnika zoonoza iz Dodatka I. stupca 1. ovoga Pravilnika, laboratoriji koji sudjeluju u programima kontrole, sukladno odredbama čl. 5. i 7. ovoga Pravilnika, moraju:

- a) biti ovlaštene od strane mjerodavnog tijela entiteta i;
- b) primjenjivati sustave kvalitete koji ispunjavaju zahtjeve Odluke o uvjetima koje moraju ispunjavati ovlaštene veterinarski dijagnostički laboratoriji u Bosni i Hercegovini.

(2) Laboratoriji iz stavka (1) ovog članka moraju redovito sudjelovati u međulaboratorijskim testiranjima koja organizira ili koordinira referentni laboratorij.

(3) Testiranja na prisustvo zoonoza i uzročnika zoonoza iz Dodatka I. stupca 1. ovoga Pravilnika provode se prema metodama i protokolima koje međunarodna tijela preporučuju kao referentne metode. Alternativne metode se mogu uporabljavati ukoliko su odobrene sukladno međunarodno priznatim pravilima i ukoliko daju rezultate koji su istovjetni onim dobivenima odgovarajućom referentnom metodom.

POGLAVLJE VI. - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 13. (Prijelazne odredbe)

(1) Program kontrole iz članka 5. ovoga Pravilnika mora biti donesen u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Pravilnika.

(2) Za uvoz i unošenje na područje Bosne i Hercegovine životinja ili rasplodnih jaja na koje se odnosi ovaj Pravilnik, država podrijetla mora Uredu dostaviti program iz članka 10. stavak (1) ovoga Pravilnika u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Pravilnika.

(3) Referentni laboratorij iz članka 11. stavak (1) ovoga Pravilnika za analiziranje i testiranje zoonoza i uzročnika zoonoza iz Dodatka I. stupca 1., prilikom testiranja životinja iz Dodatka I. stupca 2. ovoga Pravilnika, mora primjenjivati sustave kvaliteta koje propisuje Odluka o uvjetima koje moraju ispunjavati ovlašteni veterinarski dijagnostički laboratoriji u Bosni i Hercegovini, najkasnije u roku od 24 mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Pravilnika ili u roku od 24 mjeseca od dodavanja novih zoonoza ili uzročnika zoonoza u Dodatak I. stupac 1. ovoga Pravilnika.

(4) Laboratoriji iz članka 11. ovoga Pravilnika koji sudjeluju u programima kontrole, sukladno odredbama čl. 5. i 7. ovoga Pravilnika, moraju primjenjivati sustave koje propisuje Odluka o uvjetima koje moraju ispunjavati dijagnostički veterinarski laboratoriji u Bosni i Hercegovini, najkasnije u roku od 36 mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Pravilnika ili u roku od 24 mjeseca od dodavanja novih zoonoza ili uzročnika zoonoza u Dodatak I. stupac 1. ovoga Pravilnika.

Članak 14.
(Dodaci)

Dodaci od I. do IV. tiskani su u privitku ovoga Pravilnika i čine njegov sastavni dio.

Članak 15.
(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 104/10
22. travnja 2010. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
Dr Nikola Špirić, v. r.

DODATAK I.

**ODREĐENE ZOONOZE I UZROČNICI ZOONOZA ZA KOJE SE SUKLADNO ČLANKU 4. OVOGA
PRAVILNIKA UTVRĐUJU CILJEVI ZA SMANJENJE PROŠIRENOSTI**

1. Zoonoza ili uzročnik zoonoze	2. Populacija životinja	3. Faza u prehrambenome lancu	4. Krajnji rok do kojeg cilj mora biti utvrđen*	5. Krajnji rok za početak testiranja
svi serotipovi salmonele od značaja za javno zdravstvo	rasplodna jata vrste <i>Gallus gallus</i>	primarna proizvodnja	1 mjesec od stupanja na snagu ovoga Pravilnika	2 mjeseca od nadnevka iz stupca 4.
svi serotipovi salmonele od značaja za javno zdravstvo	konzumne nesilice	primarna proizvodnja	1 mjesec od stupanja na snagu ovoga Pravilnika	2 mjeseca od nadnevka iz stupca 4.
svi	tovni pilići	primarna	1 mjesec od	2 mjeseca od

serotipovi salmonele od značaja za javno zdravstvo		proizvodnja	stupanja na snagu ovoga Pravilnika	nadnevka iz stupca 4.
svi serotipovi salmonele od značaja za javno zdravstvo	purani	primarna proizvodnja	1 mjesec od stupanja na snagu ovoga Pravilnika	2 mjeseca od nadnevka iz stupca 4.
svi serotipovi salmonele od značaja za javno zdravstvo	svinje za klanje	klanje	6 mjeseci od stupanja na snagu ovoga Pravilnika	12 mjeseci od nadnevka iz stupca 4.
svi serotipovi salmonele od značaja za javno zdravstvo	rasplodne svinje	primarna proizvodnja	6 mjeseci od stupanja na snagu ovoga Pravilnika	12 mjeseci od nadnevka iz stupca 4.
* Ovi nadnevcu se temelje na pretpostavci da su usporedivi podaci o proširenosti dostupni najmanje 15 dana prije utvrđivanja cilja. Ukoliko pomenuti podaci nisu dostupni, nadnevak za utvrđivanje cilja sukladno se odgađa.				

DODATAK II.

KONTROLA ZOONOZA I UZROČNIKA ZOONOZA NAVEDENIH U DODATKU I.

Odjeljak A. Opći zahtjevi za programe kontrole

Program mora uzeti u obzir vrstu zoonoze i/ili pripadajućeg uzročnika zoonoze i specifično stanje na području zemlje. On mora:

- a) navesti cilj programa uzimajući u obzir važnost zoonoze ili pripadajućeg uzročnika zoonoze;
- b) zadovoljiti minimalne zahtjeve za uzimanje uzoraka koji su utvrđeni u odjeljku B. ovoga Dodatka;
- c) po potrebi, zadovoljiti posebne zahtjeve koji su utvrđeni u odjeljcima C - E. ovoga Dodatka i;
- d) sadržavati slijedeće podatke:

1. *Općenito*

- 1.1. Pojava zoonoze ili uzročnika zoonoze u zemlji, u odnosu na rezultate dobivene u okviru provođenja Pravilnika o načinu praćenja zoonoza i uzročnika zoonoza;
- 1.2. Zemljopisno područje ili, po potrebi, epidemiološke jedinice u kojima se program provodi.
- 1.3. Struktura i organizacija relevantnih mjerodavnih tijela.
- 1.4. Odobreni laboratoriji za analiziranje prikupljenih uzoraka sukladno programu.
- 1.5. Metode koje su primijenjene za dokazivanje zoonoze ili uzročnika zoonoze.
- 1.6. Službene kontrole (uključujući šeme uzimanja uzoraka) hrane za životinje, jata i/ili stada.
- 1.7. Službene kontrole (uključujući programe uzimanja uzoraka) u ostalim fazama prehrambenoga lanca.

1.8. Mjere mjerodavnih tijela provedene na životinjama ili proizvodima u kojima su otkrivene zoonoze ili uzročnici zoonoza, posebice radi zaštite zdravlja ljudi; poduzete preventivne mjere, kao što je vakcinacija.

1.9. Relevantne propise, uključujući i druge propise u svezi s aktivnostima iz članka 1. stavak (3) točka b) ovoga Pravilnika.

1.10. Financijska potpora dodijeljena subjektima u poslovanju s hranom i hranom za životinje u okviru programa kontrole.

2. Subjekti u poslovanju hranom i hranom za životinje obuhvaćeni programom

2.1. Organizacija i način proizvodnje navedenih vrsta životinja i njihovih proizvoda.

2.2. Organizacija i način proizvodnje hrane za životinje.

2.3. Relevantne smjernice dobre stočarske prakse ili druge smjernice (obvezne ili neobvezne) koje definiraju najmanje:

- upravljanje higijenom na posjedima,
- mjere za sprečavanje unosa zaraze putem životinja, hrane za životinje, vode za piće, djelatnika na posjedima i
- higijenu kod prijevoza životinja na ili s posjeda.

2.4. Redovit veterinarski nadzor posjeda.

2.5. Registracija posjeda.

2.6. Evidencija na posjedima.

2.7. Dokumentacija koja prati životinje prilikom stavljanja u promet.

2.8. Ostale odgovarajuće mjere kojima se osigurava mogućnost utvrđivanja sljedivosti životinja.

Odjeljak B. Minimalni zahtjevi za uzimanje uzoraka

1. Nakon odobrenja relevantnih programa kontrole iz članka 5. ovoga Pravilnika, subjekti u poslovanju s hranom moraju imati uzete i testirane uzorke na zoonoze i uzročnike zoonoza iz Dodatka I. stupca 1. ovoga Pravilnika, poštujući minimalne zahtjeve za uzimanje uzoraka koji su navedeni u slijedećoj tabeli.

1. Zoonoza ili uzročnik zoonoze	2. Populacija životinja	3. Faza proizvodnje na koju se odnosi uzimanje uzorka
svi serotipovi salmonele od značaja za javno zdravstvo	rasplodna jata vrste <i>Gallus gallus</i> :	
	- rasplodna jata u uzgoju	- jednodnevni pilići - perad stara četiri tjedna - dva tjedna prije početka nesivosti ili premještanja u objekt za nesilice
	- rasplodna jata u proizvodnji	- svaka dva tjedna tijekom razdoblja nesivosti
svi serotipovi salmonele od značaja	nesilice konzumnih jaja:	

za javno zdravstvo	- jata konzumnih nesilica u uzgoju	- jednodnevni pilići - pilenke dva tjedna prije početka nesivosti ili premještanja u objekat za nesilice
	- jata konzumnih nesilica u proizvodnji	- svakih 15 tjedana tijekom razdoblja nesivosti
svi serotipovi salmonele od značaja za javno zdravstvo	tovni pilići	- perad koja se otprema u klaonicu najranije 14 dana prije klanja*
svi serotipovi salmonele od značaja za javno zdravstvo	purani	- perad koja se otprema u klaonicu najranije 14 dana prije klanja*
svi serotipovi salmonele od značaja za javno zdravstvo	stada svinja:	
	- rasplodne svinje - svinje za klanje	- životinje koje se otpremaju u klaonicu ili trupovi u klaonici - životinje koje se otpremaju u klaonicu ili trupovi u klaonici
* Rezultati analize uzoraka moraju biti poznati prije otpremanja životinja na klanje.		

2. Zahtjevi iz točke 1. ovoga Dodatka ne isključuju posebne propise koji se odnose na ante mortem preglede i kontrole.

3. Rezultati analize evidentiraju se zajedno sa slijedećim podacima:

- a) nadnevkom i mjestom uzimanja uzoraka i
- b) označavanjem jata/stada.

4. Imunološka testiranja ne provode se ukoliko su životinje vakcinirane, osim ako se dokaže da uporabljena vakcina nema utjecaja na primijenjenu metodu imunološkog testiranja.

Odjeljak C. Posebni zahtjevi za rasplodna jata vrste *Gallus gallus*

1. Mjere utvrđene u toč. 3. do 5. ovog odjeljka, poduzimaju se svaki put kada rezultat analize uzoraka koja se provodi sukladno odjeljku B. ovoga Dodatka upućuje na prisustvo *Salmonella Enteritidis* ili *Salmonella Typhimurium* u rasplodnom jatu vrste *Gallus gallus*, u slučajevima navedenima u točki 2. ovoga odjeljka.

2.

a) Kada je Ured, uz suglasnost mjerodavnih tijela entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, odobrio metodu testiranja uzoraka uzetih sukladno odjeljku B. ovoga Dodatka, može zatražiti poduzimanje mjera iz toč. 3. do 5. ovog odjeljka, ukoliko navedeno testiranje ukaže na sumnju na prisustvo *Salmonella Enteritidis* ili *Salmonella Typhimurium*.

b) Ukoliko mjerodavno tijelo entiteta potvrdi sumnju na prisustvo *Salmonella Enteritidis* i *Salmonella Typhimurium* temeljem rezultata testiranja uzoraka kako je određeno u odjeljku B. ovog Dodatka, moraju se poduzeti mjere određene u toč. 3 do 5. ovog odjeljka. U suprotnom, moraju se provesti mjere iz toč. 3 do 5. ovog odjeljka, uvijek kada mjerodavno tijelo entiteta potvrdi sumnju u pojavu *Salmonella Enteritidis* ili *Salmonella Typhimurium*, koja potječe iz analize uzoraka provedene, sukladno odjeljku B. O potvrdi sumnje mjerodavno tijelo entiteta izvještava Ured.

3. Neinkubirana jaja iz takvog jata moraju se uništiti. Iznimno, ova se jaja mogu uporabiti za prehranu ljudi ako su tretirana na način kojim se garantira uklanjanje *Salmonella Enteritidis* ili *Salmonella Typhimurium*, sukladno posebnim propisima.

4. Sva perad u jatu, uključujući jednodnevne piliće, mora biti zaklana ili uništena kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri smanjio rizik od širenja salmonele. Klanje se mora provesti sukladno odredbama Zakona o zaštiti i dobrobiti životinja ("Službeni glasnik BiH", broj 25/09). Proizvodi koji potječu od ove peradi mogu se staviti na tržište u svrhu prehrane ljudi sukladno posebnim propisima i odjeljkom E. ovoga Dodatka. Ukoliko nisu namijenjeni prehrani ljudi, ovi se proizvodi moraju uporabiti ili uništiti sukladno posebnim propisima kojima je regulirana ova oblast.

5. Ako se rasplodna jaja podrijetlom od jata u kojima je prisutna *Salmonella Enteritidis* ili *Salmonella Typhimurium* još uvijek nalaze u valionici, moraju se uništiti ili obraditi sukladno posebnim propisima kojima je regulirana ova oblast.

Odjeljak D. Posebni zahtjevi za jata konzumnih nesilica

1. U roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Pravilnika, za izravnu prehranu ljudi konzumnim jajima smiju se uporabljivati samo ona jaja koja potječu od komercijalnog jata konzumnih nesilica koje je uključeno u program, na način kako je određeno u članku 5. ovoga Pravilnika i ne podliježe službenom ograničenju.

2. Jaja podrijetlom iz jata nepoznatog zdravstvenog statusa za koja se sumnja da su zaražena ili da potječu od zaraženih jata mogu se uporabljivati za prehranu ljudi ako su obradena na način kojim se garantira uništavanje svih serotipova salmonele, od značaja za javno zdravstvo, sukladno posebnim propisima.

3. Kod klanja ili uništavanja zaraženih jata moraju se poduzeti potrebite mjere kako bi se, u najvećoj mogućoj mjeri, smanjio rizik od širenja zoonoza. Klanje se mora provesti sukladno odredbama Zakona o zaštiti i dobrobiti životinja. Proizvodi koji potječu od ove peradi mogu se staviti na tržište u svrhu prehrane ljudi, sukladno posebnim propisima i odjeljkom E. ovoga Dodatka. Ukoliko nisu namijenjeni prehrani ljudi, ovi se proizvodi moraju uporabiti ili uništiti sukladno posebnim propisima kojima je regulirana ova oblast.

Odjeljak E. Posebni zahtjevi za svježe meso

1. U roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Pravilnika, svježe meso peradi od životinja iz Dodatka I. ovoga Pravilnika smije se staviti na tržište namijenjeno za prehranu ljudi jedino ako udovoljava slijedećim uvjetima:

"Salmonela: odsutnost u 25 grama".

2. Detaljna pravila za kriterij iz točke 1. ovog odjeljka, a posebice programa uzimanja uzoraka i analitičke metode utvrđuju se posebnim propisima.

3. Kriterij iz točke 1. ovog odjeljka ne primjenjuje se na svježe meso peradi koje je namijenjeno industrijskoj toplotnoj obradi ili drugoj obradi za uništavanje salmonele sukladno posebnim propisima.

DODATAK III.

POSEBNI KRITERIJI ZA ODREĐIVANJE SEROTIPOVA SALMONELE OD ZNAČAJA ZA JAVNO ZDRAVSTVO

Prilikom određivanja serotipova salmonele od značaja za javno zdravstvo na koje se primjenjuju ciljevi iz člana 4. ovoga Pravilnika, moraju se uzeti u obzir slijedeći kriteriji:

1. najčešći serotipovi salmonela kod salmoneloze ljudi temeljem podataka prikupljenih putem propisanih programa praćenja (monitoring);
2. izvor infekcije (tj. prisustvo serotipova u relevantnim populacijama životinja i hrani za životinje);
3. pokazuje li neki serotip brzo i novo svojstvo širenja i izazivanja bolesti kod ljudi i životinja;

4. pokazuje li neki serotip povećanu virulenciju, na primjer glede invazivnosti, ili otpornost na odgovarajuće terapije kod infekcija ljudi.

DODATAK IV.

POSEBNI KRITERIJI ZA KORIŠTENJE POSEBNIH KONTROLNIH METODA U SKLOPU PROGRAMA KONTROLE SALMONELOZE KOD PERADI

1. Uporaba antimikrobnih sredstava

Antimikrobna sredstva ne mogu se koristiti kao specifična metoda kontrole salmoneloze kod peradi. Ipak, bez obzira na navedeno, uporaba određenih odobrenih antimikrobnih sredstava je dozvoljena u sljedećim slučajevima:

- a) kod peradi koja pokazuje kliničke znakove salmonelozne infekcije za koje je postoji vjerojatnoća da će izazvati nepotrebnu patnju životinja. U navedenom slučaju zaražena jata tretirana antimikrobnim sredstvima i dalje se smatraju zaraženim. Na posjedima s više odvojenih proizvodnih jedinica, u slučaju pojave zaraze kod rasplodnih jata, potrebno je poduzeti sve prikladne mjere kako bi se smanjila mogućnost rizika od širenja salmoneloze na ostala jata i druge proizvodne jedinice;
- b) u cilju spašavanja izrazito značajnog genetičkog materijala kod rasplodnih jata u cilju uspostave novih od salmonela slobodnih jata, uključujući elitna jata, jata ugroženih vrsta i jata koja se drže u istraživačke svrhe. Pilići izleženi iz jaja prikupljenih od jata tretiranih antimikrobnim sredstvima se podvrgavaju četverodnevnom uzorkovanju tijekom faze uzgoja, po programu koji osigurava otkrivanje prevalencije od 1% pri razini povjerljivosti od 95%;
- c) temeljem ovlaštenja izdanog od strane mjerodavnog tijela entiteta i Brčko Distrikta BiH koje se izdaje pojedinačno za svaki slučaj, a u svrhe koje se ne odnose na kontrolu salmoneloze kod jata sumnjivih na salmonelozu, naročito uzimajući u obzir rezultate epidemiološkog istraživanja žarišta bolesti koje se prenose hranom ili otkrivanja salmonela u valionici ili na posjedu;
- d) u žurnim slučajevima, temeljem naredbe izdane od strane mjerodavnog veterinarskog inspektora, kada je neophodno provesti prikladno uzorkovanje, a o provedenom tretmanu treba što prije, a najkasnije u roku od 24 sata obavijestiti mjerodavna tijela entiteta i Brčko Distrikta BiH.

2. Uporaba vakcina

U sklopu programa kontrole salmoneloze mogu se koristiti samo one žive vakcine za koje je proizvođač osigurao prikladan metod za bakteriološko razlikovanje vakcinalnog od divljeg soja.

U sklopu programa kontrole salmoneloze kod nesilica tijekom proizvodnje mogu se koristiti samo one žive vakcine za koje je dokazana sigurnost i čija je uporaba odobrena za te svrhe.

Programi vakcinacije u cilju smanjenja kliconoštva i kontaminacije jaja *S. enteritidis* moraju se primjenjivati barem tijekom faze uzgoja kod svih nesilica, toliko dugo dok se ne dokaže smanjenje prevalencije na ispod 10% u odnosu na utvrđene početne vrijednosti, odnosno vrijednosti utvrđene provođenjem monitoringa.

Mjerodavna tijela entiteta i Brčko Distrikta BiH mogu odobriti odstupanje od navedenih mjera za određene posjede u slučaju da:

- su uspostavljene zadovoljavajuće preventivne mjere koje se provode na posjedu za uzgoj, odnosno za proizvodnju jaja i
- je dokazano odsustvo *S. enteritidis* s posjeda u razdoblju od 12 mjeseci prije uvođenja životinja na posjed.